

Κατάχρηση εξουσίας από τήν τηλεόραση

του Νικολάου Α. Γ. Αιναρδάτου*

Η παρακολούθηση των δελτίων ειδήσεων των ιδιωτικών καναλιών, ιδίως των βραδινών, είναι άνθυγεινή άσκηση. Προκαλεί στόν θεατή άκροατή δυσφορία, όργη, άγανάκτηση, άηδία. Συνήθως δέν τά παρακολουθώ τά δελτία αυτά, γιατί, πέραν όλων αυτών, δέν πληροφορούν, δέν ενημερώνουν. Έπιχειρούν νά έξυπηρετήσουν ιδιωτικά συμφέροντα (όχι κυρίως άμεσα οικονομικά, γιατί τά κέρδη, και όταν υπάρχουν, δέν είναι άξιόλογα) των ιδιοκτητών τους ή κάποιων άλλων πού αυτοί γνωρίζουν. Αυτές τίς δύο μέρες της κακοκαιρίας είπα, από περιέργεια, νά δω κάποια από τά κανάλια, γιατί πολλά άκούονταν, όπως και ύστερα από τόν πρόσφατο ισχυρό σεισμό, γιά τόν τρόπο μετάδοσης των συμβαινόντων.

Η εικόνα είναι γνωστή. Η δόνη τεμαχισμένη συνήθως στά τέσσερα. Ό ή ή ατάρεσκος ή και φιλομεϊδής newscaster καταλαμβάνει τό ένα τρίμημα. Στά άλλα καλοπληρωμένοι γιά τούς ρόλους τους συνεργάτες του σταθμού, οί ίδιοι κάθε βράδυ, γνώστες των πάντων, από τά αίτια κάθε φυσικού φαινομένου ως τίς θεωρίες του Άϊνστάϊν, από τί φιλοσοφία του Πλάτωνος ως τά συγγράμματα του Μάρξ και του Κέϊνς, από τά άπόκρυφα των μυστικών ύπηρεσιών ως τά προσωπικά μυστικά του κάθε πολίτη, πού βγαίνει στην επικαιρότητα, άσοι στην άνάλυση παντός θέματος, έμπαιθεϊς και άποκρουστικοί άμφισβητίες κάθε άλλης γνώμης, έκχέουν δηλητήριο και χολή. Γιατί τούς παρακολουθεί ό κόσμος. Νά ένα άντακείμενο έρευνας κοινωνικής παθολογίας (Durkheim) και κοινωνικής ψυχολογίας.

Αυτό πού άποκομίζει κανείς γιά τήν έλληνική κοινωνία από τίς έκπομπές και τά προγράμματα της ιδιωτικής τηλεόρασης είναι μία εικόνα κακομοιρίας, κακογουστίας, προστυχίας, άθλιότητας. Μέσα σέ μία τέτοια κοινωνία ύποτίθεται ότι ζοΰμε. Χωρίς προφανώς νά τό έχουμε αντίληφθει. Όλοι μας ξέρουμε βεβαίως πώς ως χώρα έχουμε τού κόσμου τά προβλήματα, οικονομικά και άλλα, και γκρινιάζουμε. Πιστεύει όμως κανείς, πώς ζοΰμε τόσο άσχημα; Όχι δά. Άν άφήσουμε στην άκρη τίς στατιστικές θά δοΰμε (τά στοιχεία πού ακολουθοΰν είναι από τό Pocket World Figures, 2006 Edition, του έγκυρου περιοδικού The Economist) ότι κατά τό 2003 μεταξύ 182 κρατών είμαστε μέ κριτήριο τόν δείκτη ανθρώπινης άναπτύξεως (human development index) του ΟΗΕ στην 24η θέση μέ βαθμολογία 90,2 στά εκατό τό πρώτο παίρνει 95,6 βαθμούς. Κατέχουμε τήν 22η θέση μέ 7,16 βαθμούς στους δέκα (8,33 τό πρώτο) ως πρός τήν ποιότητα ζωής (κριτήρια: ΑΕΠ, προσδοκώμενος χρόνος ζωής, πολιτική σταθερότητα, οικογενειακή ζωή, εργασιακή σιγουριά, κλίμα και γεωγραφία, πολιτικές ελευθερίες, ζωή μέσα στην κοινότητα). Πρός τί λοιπόν τόσο μίσος;

Αυτό πάντως πού φαίνεται παράξενο και παράδοξο είναι ότι τό πρώτο θύμα της έξαλλοσύνης, ή Κυβέρνηση, νομιμοποιεί αυτήν τήν κατάσταση μέ τό νά επιτρέπει στά μέλη και τούς βουλευτές της νά συμμετέχουν σέ τηλεοπτικά και ραδιοφωνικά προγράμματα, όπου συνήθως γίνονται άποδέκτες άπρεπούς (κατά τόν έπεικέστερο χαρακτηρισμό) συμπεριφοράς. Αυτό πού επιβάλλεται νά κάμει ό Πρωθυπουργός (και άπορεί κανείς γιατί δέν τό έχει κάμει ως τώρα) είναι νά άπαγορεύσει στους ύπουργούς του και στους βουλευτές του νά βγαίνουν στά παράθυρα και άλλα προγράμματα των ιδιωτικών καναλιών [πολιτικές, ύποτίθεται, συζητήσεις (!) βραδινά άνατολίτικα τοιμούσια και τσιφτετέλια κ.ο.κ.]. Οί ύπουργοί νά όρίσουν εκπροσώπους Τύπου (spokesperson) από τήν Ιεραρχία του ύπουργείου τους γιά νά άπαντούν στά έρωτήματα των δημοσιογράφων. Και άν αυτό δέν άρέσει στους κανάλιαρχες, άς μίν καλόν κανένα. Άμφίβολο άν θά τό κάμουν. Και ή Κυβέρνηση θά έχει άνακτησει ένα σημαντικό ποσοστό σοβαρότητας.

Έπ' εύκαιρία θά ήθελα νά καταλήξω μέ μερικές παρατηρήσεις του κατ' έξοχήν φιλελεύθερου φιλοσόφου Κάρλ Πόππερ. Γράφει σέ ένα δοκίμιο του μέ τόν τίτλο «Ένας νόμος γιά τήν τηλεόραση»: «Όμως ή τηλεόραση έχει γίνει σήμερα κολλοσοιαία εξουσία: μπορούμε μάλιστα νά πούμε ότι είναι δινητικά ή πιο σημαντική από όλες τίς εξουσίες (...). Και θά συνεχίσει νά είναι γιά όσον καιρό θά ανεχόμαστε τίς καταχρήσεις της. Η τηλεόραση απέκτησε εύρεία εξουσία στους κόλπους της δημοκρατίας. Καμία δημοκρατία δέν μπορεί νά επιβιώσει, άν δέν δώσουμε ένα τέλος σέ αυτήν τήν παντοδυναμία». Και σέ άλλο σημείο: «Δέν μπορεί νά υπάρξει δημοκρατία, άν δέν ύποβάλουμε σέ κάποιον έλεγχο ή, πιο συγκεκριμένα, ή δημοκρατία δέν θά μπορεί νά ύπάρχει, άν ή εξουσία της τηλεόρασης δέν τεθεί όλοκληρωτικά στο φώς της ήμέρας».

Τέλος, σέ μία συνέντευξη του, πού δημοσιεύθηκε στην «Κυριακάτικη Έλευθεροτυπία» της 8ης Σεπτεμβρίου 1996, ό μεγάλος φιλόσοφος και διάπυρος ύποστηρικτής της άνοιχτής κοινωνίας, καταλήγει: «Υπάρχει μία κλιμάκωση στην τρόπο πού κάνουν τηλεόραση. Τά πράγματα πρέπει νά παρουσιάζονται όλο πιο έντονα, όλο και πιο ρεαλιστικά και τρομερά. Αυτή ή κλιμάκωση άρχισε πριν από μερικά χρόνια. Και από τότε, τά πράγματα χειροτερεύουν διαρκώς. Είναι έπομένως έξαιρετικώς έπειγουσα ή άνάγκη παρέμβασης (...). Κατά τή γνώμη μου ύπάρχει μία μόνο έγκυρη μέθοδος, ή μέθοδος της άπορρύθμισης, της άυτολογοκρισίας, όχι της λογοκρισίας...».

Έπειδή αυτό είναι άδιανόητο στην Ελλάδα, τό ελληνικό Σύνταγμα (άρθρο 15) και ή νομοθεσία προβλέπουν άλλον τρόπο ρυθμίσεως: «Η Ραδιοφωνία και ή Τηλεόραση ύπάγονται στην άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ό έλεγχος και ή επιβολή των διοικητικών κυρώσεων ύπάγονται στην άποκλειστική άρμοδιότητα του Έθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης, πού είναι ανεξάρτητη άρχή, όπως νόμος όρίζει. Ό άμεσος έλεγχος του Κράτους, πού λαμβάνει και τή μορφή του καθεστώτος της προηγούμενης άδειας, έχει ως σκοπό τήν άντακείμενη και μέ ίσους όρους μετάδοση πληροφοριών και ειδήσεων, καθώς και προϊόντων του λόγου και της τέχνης, τήν έξασφάλιση της ποιοτικής στάθμης των προγραμμάτων, πού επιβάλλει ή πολιτιστική άνάπτυξη της χώρας, καθώς και τό σεβασμό της άξίας του ανθρώπου και τήν προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας».

Άυστυχώς οί συγκεκριμένες αυτές άρχές λησμονήθηκαν από τούς έχοντες τήν ευθύνη και ούδέποτε εφαρμόστηκαν.

* Ο κ. Ν. Αιναρδάτος, πρώην Υφυπουργός Τύπου και Πληροφοριών, ήταν έκ των εισηγητών του Νόμου περί Ιδιωτικής Τηλεόρασης